

วัตถุอันตราย : อย่าตัดสินใจภายใต้ความสับสน

ในช่วงก่อนวันแห่งความรัก หรือที่เรารู้จักเป็นคำฝรั่งกันมากขึ้นคือวันวาเลนไทน์ เกิดประเด็นชาวคริสโคกรมที่กระทรวงอุตสาหกรรมประกาศ กำหนดให้ผลิตภัณฑ์ชิ้นสวนพืช ซึ่งไม่ผ่านกรรมวิธีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมี 13 ชนิด ได้แก่ สะเดา ตะไคร้หอม ขมิ้นชัน ขิง ข่า ดาวเรือง สาบเสือ กากเมล็ดชา พริก ขึ้นฉ่าย ขุมเห็ดเทศ ดอกตึง และหนอนตายหยาก เป็นวัตถุอันตรายประเภทที่ 1 ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.2535

ความสับสนในจิตใจกับบุคคลและกลุ่มคนมากมายไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร นักการเมือง บุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร การทำเกษตรที่ไม่ต้องการพึ่งพิงสารเคมี รวมทั้งประชาชนทั่วไปที่สนใจติดตามข่าวสาร

“ผมเห็นใจท่านอธิบดีกรมวิชาการเกษตรที่เพียรพยายามชี้แจงผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ และออกเรียกร้องให้สังคมทุกภาคส่วนโปรดอย่าเพิ่งตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรกับประกาศดังกล่าว แต่ขอเรียกร้องให้ทำความเข้าใจกับข้อเท็จจริงให้ถ่องแท้ก่อน

ประการแรก คือถ้อยคำว่า “วัตถุอันตราย” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้ตามกฎหมายที่เราเริ่มมี พ.ร.บ.วัตถุอันตรายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เพื่อที่จะกำกับการผลิต การนำเข้า การส่งออก การจำหน่าย และการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุบางประเภท และใน พ.ร.บ.วัตถุอันตรายฉบับล่าสุด คือ พ.ศ.2535 (ที่มีการแก้ไขเรื่อยมาจนถึงปี 2551) ได้กำหนดให้วัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้เป็นวัตถุอันตรายคือ วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุที่มีอันตรายสูง วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อนวัตถุที่ทำให้เกิดการระคายเคืองและ วัตถุอย่างอื่น

ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล พืช สัตว์ ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม

ท่านจะเห็นว่าในส่วนสุดท้ายนี้แหละที่ไปเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดกับคน พืช สัตว์หรือสิ่งแวดล้อม ยา เคมีที่ใช้ป้องกันกำจัดศัตรูพืช (โรค แมลง วัชพืช) ย่อมถือเป็นวัตถุอันตรายตามกฎหมายนี้ แต่ก็ไม่จำกัดเฉพาะยาเคมีเท่านั้น ยังรวมถึงชีวภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่อาจเป็นอันตรายต่อคน พืช สัตว์หรือสิ่งแวดล้อม เช่น การนำเอาเชื้อจุลินทรีย์หรือเชื้อราบางชนิดมาทำเป็นยาปราบศัตรูพืช หรือการนำเอาส่วนของพืชที่มีสารกำจัดแมลง เช่น โสเดิน สะเดา มาจัดทำเป็นผลิตภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช ล้วนแล้วแต่ถูกตีความมานานแล้วว่าเป็นวัตถุอันตราย และได้มีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมที่ประกาศให้เป็นวัตถุอันตรายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538

หลายคนอาจไม่เห็นด้วยกับการกำหนดให้ชีวภัณฑ์ที่ทำเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืชเป็นวัตถุอันตรายตามกฎหมายนี้ แต่ถ้ามีใครไปตรวจสอบการพิจารณาของคณะกรรมการวัตถุอันตรายที่มีปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธาน และคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องจะพบว่าคณะกรรมการฯมีเหตุผลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ประกอบในการพิจารณาแน่นอน อเมริกาในช่วงหลายปีที่ผ่านมากลัวมากก็คือชีวภัณฑ์ที่อาจนำมาใช้เป็นอาวุธสงครามที่อาจมีอนุภาพร้ายแรงอย่างที่คาดไม่ถึง

ผมหวังว่าคำว่า “วัตถุอันตราย” อาจเป็นที่เข้าใจกันได้ดีขึ้นว่าเป็นถ้อยคำที่ใช้ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย

ต่อต้านพลัง

ในประการที่สอง ได้แก่ประเภทวัตถุดิบทราย ซึ่งใน พ.ร.บ.วัตถุดิบทราย พ.ศ. 2535 แบ่งไว้เป็น 4 ชนิด แต่ถ้าใครไม่คุ้นเคยกับเรื่องเดิมและการอ่านบทบัญญัติในข้อกฎหมายก็อาจจะปวดหัวและทำความเข้าใจได้ยาก ผมจึงขอสรุปให้โดยย่อ โดยเอาเรื่องยาปราบศัตรูพืชเป็นหลักกว่า การแบ่งชนิดของวัตถุดิบทรายเป็นชนิดที่ 1, 2, 3 และชนิดที่ 4 ก็เพื่อจัดกลุ่มวัตถุดิบทรายไปตามระดับของความ เป็นพิษและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น รวมถึงระดับของความเข้มงวดในการกำกับดูแล

ผมขอเริ่มต้นที่ **ชนิดที่ 4** เป็นวัตถุดิบทรายที่มีพิษและผลกระทบสูงจนถึงสูงมาก ตามกฎหมายซึ่งเป็นกฎหมายรองลงไป เช่น กฎกระทรวงจึงประกาศ ห้ามการผลิต ห้ามนำเข้า ห้ามการส่งออก รวมถึงห้ามการครอบครองและห้ามใช้ที่เราจำกันดีคือ ดีดีที ที่ในอดีตเคยใช้กำจัดยุง แต่ในภายหลังพบว่า มีผลตกค้างและผลกระทบต่อสุขภาพคนและสิ่งแวดล้อมสูง จึงประกาศเป็นวัตถุดิบทรายชนิดที่ 4 คือ ห้ามใช้ฯ หรือยาเคมีที่ป้องกันกำจัดแมลงที่สามารถสะสมหรือตกค้างในดินนานเป็นปี ก็ถูกประกาศเป็นชนิดที่ 4 คือห้ามนำมาใช้ฯ เช่นกัน

วัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 เป็นวัตถุดิบทรายที่เป็นยาเคมีที่มีพิษในระดับต่ำ มีผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมไม่มากจนเกินไปนัก แต่ก็มีความเข้มงวดการกำกับที่เข้มงวด คือผู้ที่ จะกระทำการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าจะต้องขออนุญาตจากส่วนราชการที่ได้รับมอบอำนาจ กรณีเป็นยาเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชต้องขออนุญาตจากกรมวิชาการเกษตร ยาเคมีทุกชนิดที่จะขอทำการขออนุญาตได้จะต้องขึ้นทะเบียนมาก่อน

ในการขอขึ้นทะเบียนเป็นวัตถุดิบทราย (ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช) กรมวิชาการเกษตรจะทำการพิจารณาทั้งเรื่องปริมาณสารออกฤทธิ์ (Active Ingredient) ที่จะเป็นตัวทำลายศัตรูพืช พิจารณาระดับของความเป็นพิษและที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การนำเอาตัวอย่างยาเคมีนั้นไปทดสอบประสิทธิภาพในไร่นาจริง ทำให้กระบวนการขอขึ้นทะเบียนมีการใช้เวลาและต้นทุนมากพอสมควรแต่ก็เป็นเรื่องที่น่าเป็นยาเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่จำหน่ายในตลาดจะเป็นวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 นั่นเอง

วัตถุดิบทรายชนิดที่ 2 เป็นวัตถุดิบทรายที่เป็นชีวภัณฑ์เป็นสำคัญคือเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากสิ่งมีชีวิต เช่น จากเชื้อจุลินทรีย์ จากชิ้นส่วนของพืช กรณีผลิตจากพืชยังแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) ผ่านกระบวนการสกัดทางเคมีเพื่อแยกสารออกฤทธิ์ออกมาทำนองเดียวกันกับสารออกฤทธิ์ของยาเคมี และ 2) ไม่ผ่านกระบวนการสกัดสารแต่ก็ใช้เป็นลักษณะสารตามธรรมชาติด้วยวิธีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ผ่านกระบวนการทางเคมี เช่น นำมาบด สับ ทำเป็นผง เป็นต้น

กรณีเป็นสารเคมีที่ยังไม่เคยจดทะเบียนมาก่อน ให้จัดอยู่ในชนิดที่ 2 นี้เพื่อขอขึ้นทะเบียนก่อนหากพิจารณาอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนได้แล้ว จะประกาศให้เข้าไปอยู่ในวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 ต่อไป เพื่อให้มาขออนุญาตผลิตนำเข้า ส่งออกเป็นต้น

วัตถุดิบทรายชนิดที่ 1 ถือว่าเป็นกลุ่มหรือชนิดที่มีอันตรายน้อยถึงน้อยมากแต่ก็ยังเรียกว่าวัตถุดิบทรายและยังต้องมีการกำกับในระดับหนึ่งได้แก่ผู้ที่ผลิตวัตถุดิบทรายชนิดที่ 1 เพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืช จะนำเข้าฯ จะส่งออกให้มาแจ้งกับกรมวิชาการเกษตรก่อนดำเนินการ แต่ไม่ต้องมาขอขึ้นทะเบียน ซึ่งแตกต่างไปจากกรณีเป็นวัตถุดิบทรายชนิดที่ 2 ที่ต้องขอขึ้นทะเบียนก่อนที่จะทำการผลิต

จะเห็นว่าวัตถุดิบทรายชนิดที่ 4 รุนแรงมากจึงห้ามเข้าไปเกี่ยวข้อง ส่วนชนิดที่ 3 พอยอมรับให้มีการผลิตการจำหน่ายได้ เพราะยังกังวลการทำเกษตรก็ยังคงจำเป็นต้องมีการป้องกันและการกำจัดศัตรูซึ่งมีอยู่โดยทั่วไป โดยเฉพาะในเขตร้อนชื้น สำหรับชนิดที่ 2 ในปัจจุบันจะเป็นพวกชีวภัณฑ์ ซึ่งยังรวมทั้งที่มีการ

สกัดสารออกฤทธิ์ด้วยกระบวนการทางเคมีกับที่เป็นผลิตภัณฑ์จากสารธรรมชาติไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม ส่วนชนิดที่ 1 เป็นกลุ่มชีวภัณฑ์ที่มีอันตราย น้อยมาก

ประการที่สาม นโยบายกรมวิชาการเกษตร ที่มีมาอย่างต่อเนื่องคือการหาทางเลือกการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายสูง ทั้งนี้ยังรวมถึงความพยายามให้ลดการใช้สารเคมีโดยทั่วไป จึงได้มีแผนการวิจัยในการหาทางเลือกอื่น เช่น ระบบบริหารจัดการศัตรูพืชที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Integrated Pest Management : IPM เป็นการใช้อยากเคมีเท่าที่จำเป็นจริง ๆ นอกจากนั้นยังมีแผนการวิจัยการใช้ชีววิธีเข้าป้องกันกำจัดศัตรูพืช เช่น การศึกษาและผลิตตัวห้ำ ตัวเบียน (ซึ่งเป็นแมลงที่จะคอยทำลายแมลงที่เป็นศัตรูพืช) การใช้ไส้เดือนฝอยรวมถึงการศึกษาการใช้สมุนไพรเพื่อควบคุมศัตรูพืช หรือแม้กระทั่งการพัฒนาเครื่องมือเครื่องจักรกลทางเกษตรในการควบคุมวัชพืชซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เราต้องนำเข้าและใช้ยาฆ่าหญ้าเป็นจำนวนมาก

กรณีการใช้ประโยชน์จากสารในพืชหลาย ชนิด กรมวิชาการเกษตรพยายามจะขอให้ผลิตภัณฑ์จากสารธรรมชาติที่มาจากพืชทุกชนิดที่ไม่ผ่านกรรมวิธีทางเคมีให้ย้ายจากที่ถูกประกาศให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ไปอยู่ชนิดที่ 1 อันจะส่งผลให้มีการผลิตและการใช้แพร่หลายมากขึ้น เพราะการย้ายไปเป็นชนิดที่ 1 ผู้ที่จะผลิตไม่ต้องไปขอจดทะเบียนวัตถุอันตราย เพียงแต่ไปแจ้งว่าจะทำการผลิตการจำหน่ายกับกรมวิชาการเกษตรเท่านั้น

กรมวิชาการเกษตรได้หยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาหรืออีกครั้งในต้นเดือนเมษายน 2551 นำเสนอไปยังคณะกรรมการวัตถุอันตราย แต่คณะกรรมการกลับมองไม่เห็นด้วยที่จะให้นำเอาผลิตภัณฑ์จากสารธรรมชาติที่ไม่ผ่านกรรมวิธีทางเคมีของพืชทุกชนิดไปอยู่ในบัญชีวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 เพราะมีพืชบางชนิด เช่น โลติ้นที่แม้แต่จะเป็นสารธรรมชาติที่ไม่ผ่านกรรมวิธีทางเคมีแต่ก็มีโอกาสเกิดอันตรายได้ จึงมีมติให้ลดระดับการควบคุมมาอยู่ในชนิดที่ 1 เฉพาะพืชที่มีผลการศึกษาไว้แล้วว่ามีความอันตรายน้อยคือพืช 13 ชนิด ที่เป็นชาวศรีโคครมนั่นเอง

คณะกรรมการวัตถุพิษในวันที่ 24 ธันวาคม 2551 เห็นชอบตามความเห็นของคณะกรรมการที่กลับมองเสนอแต่ก็ให้กรมวิชาการเกษตรไปหารือ กับองค์การอาหารและยาในการออกประกาศออกให้ชัดเจนแล้วแจ้งเวียนให้คณะกรรมการเห็นชอบได้เลย ซึ่งในที่สุดก็ ปรับแก้จากสารธรรมชาติที่มาจากพืช ซึ่งไม่ผ่านกรรมวิธีทางเคมีเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 เป็นผลิตภัณฑ์จากชิ้นส่วนพืชซึ่งไม่ผ่านกรรมวิธีที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางเคมีเฉพาะที่นำไปป้องกันกำจัดทำลาย ควบคุมแมลง วัชพืช โรคพืช ศัตรูพืช หรือการควบคุมการเจริญเติบโตของพืช 13 ชนิด ที่เป็นชาว ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมก็ได้ประกาศบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 ตามที่ได้ทราบกันโดยทั่วไปเมื่อวันที่ 3 ก.พ. 2552

จากที่พยายามอธิบายในประการที่สามว่ากรมวิชาการเกษตรพยายามจะเสนอให้ปรับระดับของการควบคุมสารธรรมชาติที่ผลิตเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มาจากพืชทุกชนิดให้ลงไปเป็นชนิดที่ 1 แทนที่จะอยู่ในชนิดที่ 2 ตามประกาศเดิมในปี 2538 เพียงแต่อนุกรรมการที่เป็นฝ่ายวิชาการมีความเห็นแตกต่างที่มีเหตุผลว่าควรระบุพืชชนิดที่มีผลการศึกษามีความเป็นอันตรายน้อยจำนวน 13 ชนิดก่อน เพื่อให้มีการผลิตและการใช้แพร่หลายมากขึ้นเพียงแต่ถ้าเมื่อมีการหรือถึงถ้อยคำที่จะนำมาใช้ในประกาศกลับกลายเป็น "ผลิตภัณฑ์จากชิ้นส่วนพืช 13 ชนิด" ซึ่งอาจก่อให้เกิด การตีความว่าเป็นการกำหนดให้พืชทั้ง 13 ชนิดเป็นวัตถุอันตรายซึ่งไม่ตรงกับข้อเท็จจริงเพราะที่กำหนดเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 คือสารจากพืชเท่านั้น และเป็นความพยายามทำให้ทุกอย่างง่ายกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ผมยืนยันว่าเป็นความประสงค์ดีอย่างแน่นอนของกรมวิชาการเกษตรรวมถึงคณะกรรมการกลับมองและคณะกรรมการวัตถุ อันตรายเพียงแต่ด้วยถ้อยคำในประกาศอาจก่อให้เกิดความเข้าใจที่แตกต่างไปจนเข้าใจเลยเถิดไปว่าเป็นการประกาศให้พืช 13 ชนิดเป็นวัตถุอันตรายซึ่งไม่ได้เป็นอยางนั้น

การจะทบทวนถ้อยคำในประกาศเป็นเรื่องที่ดีเพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้าใจตรงกันตามเจตนาที่ต้องการแก้ไข แต่ถ้าจะทบทวนด้วยการยกเลิกประกาศแล้วปล่อยให้ไปไปตามเดิม คือให้คงเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ก็น่าเศร้า เพราะจะเกิดผลในทางตรงกันข้ามกับที่ท่านทั้งหลายออกมาเรียกร้องถึงความถูกต้องและความเหมาะสมในที่สุด

ผมจึงต้องขอรับรองว่าอย่าตัดสินใจเด็ดขาดในเรื่องนี้ในขณะที่ยังสับสนในข้อเท็จจริงและก็ขอเอาใจช่วยให้กับใครก็ตามที่พยายามดึงลงมาอยู่ในกลุ่มวัตถุอันตรายชนิดที่ 1"